शंस हिंसायां स्तुतौ कथने च भ्वा० पर० सक० सेट् क्वा वेट् । शंसति अशंसीत् । [शम्यति ते अशाम्सीत् ।

शप आक्रोशे वा भ्वा०पक्षे दिवा०उभ०सक०अनिट् । शपति ते

शपथ पु० शप-अथन् । सत्यताकरणाय दिव्यभेदकरणे यथा एतत् यदि मिथ्या स्यात् तदा मे एतदनिष्टं स्यादित्यादि

शपन पु० शप-ल्युट् । १शपथे अमरः । २शाखौ त्रिका० ।

शप्त त्रि० शप-क्त । १अभिशापयुक्ते २उक्तशापाख्ये दृष्टभेदे पु० शब्दच० । [च मेदि० ।

शफ न०शम-अच् पृषो०पस्य फः । १गवादीनां खुरे २दृक्षमूले

शफर पुंस्त्री० शफं राति रा-क । (पुँटी) मत्स्यभेदे अमरः स्त्रियां ङीष् ।

शफराधिप पु० ६तत० । दृष्टिसमत्स्ये त्रिका० । [शब्दत् तं ।

शब्द शब्दकरणे अ०चु०उभ० सक० सेट् । शब्दयति ते अश-

शब्द पु० शब्द-घञ् । १ध्वन्यात्मके २वर्णात्मके च श्रोत्रेन्द्रियग्राह्ये आकाशस्य गुणभेदे ।

शब्दग्रह पु० शब्दं गृह्णाति ग्रह-अच् । १श्रोत्रेन्द्रिये शब्दार्थे अप् ६तत० । २शब्दज्ञाने ।

शब्दतन्मात्र न० कर्म० । सांख्यमतसिद्धे आकाशकारणे सूक्ष्मभूतभेदे तन्मात्रशब्दे १२२८ पृ० दृश्यम् ।

शब्दन त्रि० शब्द-ल्यु । शब्दकारके अमरः ।

शब्दब्रह्मन् न०शब्दात्मकं ब्रह्म । १वेदात्मके २स्फोटात्मके च नित्ये शब्दरूपे ब्रह्मणि । [१वाणभेदे २अर्जुने त्रिका० ।

शब्दभेदिन् पु०शब्दानुसारेण भिनत्ति लक्ष्यम् भिद्-णिनि ।

शब्दवेधिन् पु० शब्दानुसारेण विध्यति लक्ष्यं विध-णिनि । १वाणभेदे २अर्जुने च धनंजयः ।

शब्दशक्ति स्त्री ६तत० । शब्दानामर्थावबोधकताख्ये अभिधालक्षणादौ वृत्तिरूपे सामर्थ्ये ।

शब्दाधिष्ठान न० ६तत० । कर्णे हेमच० ।

शब्दानुशासन न० अनुशिष्यतेऽनेन अनु+शास-ल्युट् ६तत० । शब्दसाधुताज्ञापके व्याकरणे । "अथ शब्दानुशासनम्" महाभाष्यम् ।

शब्दालङ्कार पु० शब्दस्यालङ्कारः । अलङ्कारशास्त्रप्रसिद्धेऽनुप्रासादौ अलङ्कारे । अलङ्कारशब्दे तद्भेदादिकं दृश्यम् ।

शब्दित त्रि० शब्द-क्त । आहूते ।

शम शान्तौ अक० शान्तीकरणे सक० दि० शमा० पर० सेट् । शाम्यति हरिः अशमत्-अशमीत् । चुरादि क्वा वेट् । शान्तः । शमयति शामयति ।

शम आलोचने चु० उभ० सक० सेट् । शामयति ते शमयति ते अशीशमत् त ।

शम पु० शम-घञ् । १शान्तौ अन्तरिन्द्रियदमने अमरः । २मोक्षे त्रिका० ३शाखौ रामाश्रमा । ४उपचारे राजनि० ।

शमथ पु० शम-अथच् । १शान्तौ अमरः । २मन्त्रिणि मेदि० ।

शमन पु० शमयति शम-णिच्-ल्यु । लोकानां पुण्यापुण्यफलदातृत्वेन दण्डकारके १यमे अमरः । शम-णिच्-भावे ल्युट् । २शान्तीकरणे न० । ३यज्ञार्थपशुघाते अमरः ४सर्वत्रे धरणिः ५हिंसायां हेमच० ६व्रणभेदे शब्दच० ।

शमनस्वसृ स्त्री ६तत० । यमुनायाम् अमरः ।

शमल न०शम-कलच् । १विष्ठायाम् अमरः । २पापे संक्षिप्त०

शमि(मी) स्त्री शम-इन् वा ङीप् । (शाँइ) १वृक्षभेदे "शमी तिक्ता कटुः शीता कषाया रेचनी लघुः । कण्डूकासक्षयश्वासकुष्ठार्शःक्रमिजित् स्मृता" भावप्र० । २शिम्बायाम् (शुँटि) हेमच० । ३वायुजो मेदि० ।

शमिन् त्रि० शाम्यति शम-णिनि । शान्ते ।

शमीक पु०शम-वा० ईक । मुनिभेदे । [२विप्रे च शब्दच० ।

शमीगर्भ पु० शमीगर्भ आधारत्वेनास्त्यस्य अच् । १वह्नौ

शमीधान्य न० शमी शिम्बेव धान्यम् । शिम्बात्मके माषमुद्गादौ धान्ये अमरः ।

"शमीजाः शिम्बिजाः शिम्बा तराः कृष्णाश्च वैदलाः । वैदलाश्चपुरा रूक्षाः कषायाः कटुपाकिनः । वातलाः कफपित्तघ्ना बहुमूत्रमला हिमाः । ऋते मुद्गमसूराभ्यामन्ये स्वाध्मानकारकाः" । मुद्गमसूरयोरप्याध्मानकारित्वमन्यवैदलापेक्षया न तु सर्वथा एतयोरपि किञ्चिदाध्मानकारित्वदर्शनात् भावप्र० "मूलधान्यं शमीधान्यं समाशीतं प्रशस्यते । परतो वातलं रूक्षं प्रायेणाभिनवं गुरु । यवगोधूममाषाश्च तिलाद्याभिनवा हिताः । पुराणाविरसाश्चान्ये न तथार्थकरा मताः" राजवल्लभः ।

शमीपत्री स्त्री शम्या इव पत्रमस्याः ङीप् । लज्जालुलतायां लटा० ।

शमीर पु० अल्पा शमी अल्पार्थे र "क्वचित् स्वार्थिका अपि प्रत्ययाः प्रकृतितो विशेषवचनान्यतिवर्त्तन्ते" इति भाष्योक्तेः पुंस्त्वम् । क्षुद्रायां शम्यां अमरः ।

शम्पा स्त्री शं पाति पा-क । विद्युति अमरः ।

शम्पाक पु०शं शिवं पाके फले वा यस्य । १आरग्वधे अमरः । २विषाके श्यावके च हेमच० ।

शम्ब गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । शम्बति अशम्बीत् ।